

STORTINGET

Innst. 175 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 39 L (2024–2025)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i lov om folketrygd (opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor)

Til Stortinget

Sammendrag

Helse- og omsorgsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endring folketrygdloven. Det foreslås å oppheve § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor fra 1. januar 2025. Lovforslaget er en oppfølging av regjeringens budsjettforslag for 2025. Forslaget innebærer en mindreutgift på 128 mill. kroner i 2025.

I 2023 var det 397 000 pasienter som mottok behandling av kiropraktor som det ble utbetalt refusjon for. Det ble i 2024 gitt 110 kroner i refusjon for førstegangsundersøkelse hos kiropraktor og deretter 47 kroner for videre behandlingstimer. Departementet skriver i proposisjonen at refusjonen fra folketrygden utgjør en begrenset del av pasientens totale kostnader for kiropraktorbehandling.

Avviklingen av refusjonsordningen vil føre til at dagrunnlaget i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) for kiropraktorene forsvinner (KUHR-data). Departementet skriver at data vil kunne samles inn videre med hjemmel i de vedtatte rapporteringskravene fra privatfinansierte helse- og omsorgstjenester.

Folketrygdens bevilgninger til kiropraktorbehandling har også omfattet tilskudd til fellesformål (fondsav-

setninger). For å skjerme avsetningen til fond for videre- og etterutdanning ved avvikling av refusjonsordningen foreslås det å videreføre 11 mill. kroner til dette formålet.

Komiteens behandling

Komiteen gjennomførte en muntlig høring i saken tirsdag 28. januar 2025, hvor elleve aktører deltok. I tillegg har komiteen mottatt over 700 skriftlige innspill i saken, de fleste fra privatpersoner.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Tove Elise Madland, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Brufloth, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Siv Mossleth og Kjersti Toppe, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til Prop. 39 L (2024–2025), som ble lagt frem av regjeringen 13. desember 2024.

Komiteen viser til behandlingen av statsbudsjettet for 2025, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet, Innst. 11 S (2024–2025). Stortinget vedtok å redusere stønaden for dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor fra 47 kroner per konsultasjon til 0 kroner gjennom folketrygden.

Komiteen merker seg at omtrent 30 pst. av sykefraværet skyldes muskel- og skjelettlidelser. En andel av disse pasientene benytter seg av kiropraktikk som behandlingsform.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av statsbudsjettet for 2025, jf. Innst. 11 S (2024–2025).

Disse medlemmer viser til at refusjonen til kiropraktorer ble halvert i statsbudsjettet for 2024 til 110 kroner for førstegangsundersøkelse og 47 kroner for videre behandlingstimer eller videokonsultasjoner. En gjennomsnittlig kiropraktorkonsultasjon varer i 20 minutter og koster i snitt mellom 500 og 600 kroner. Statistikken for refusjon er ikke endelig fremlagt, men foreløpige tall viser ikke at reduksjonen i refusjonsordningen førte til en vesentlig nedgang i antall konsultasjoner.

Disse medlemmer merker seg at refusjonsordningen har vært viktig for å sikre registerdata for muskel- og skjelettlidelser. Norsk Kiropraktorforening skrev i sitt høringsinnspill til komiteen:

«Avviklingen av refusjonsordningen vil føre til at datagrunnlaget i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) for kiropraktorene forsvinner (KHUR-data). Dette er svært alvorlig konsekvens som både vil gå ut over pågående forskningsprosjekter og fremtidige.»

Disse medlemmer mener at helsedataene som refusjonsordningen har generert, er viktige for videre utvikling av kunnskap og forskning på muskel- og skjelettlidelser. Forskningen må kunne fortsette til gode for pasienter og befolkningen. Disse medlemmer viser til at regjeringen jobber med nye regler og ordninger for innsamling av data fra private helseaktører, men at det kommer til å ta noe tid før ordningen er klar til å tas i bruk for kiropraktorer. Disse medlemmer kommer derfor til å stemme mot opphevelsen av refusjonsordningen i folketrygdloven, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om en minimumstakst som gir grunnlag for å fortsette datagrunnlaget i KPR. Refusjonen er ikke ment å skulle ha en størrelse som gir økonomiske insentiver, men har til formål å opprettholde systemene slik at data kan samles inn i påvente av en mer langvarig løsning for datainnsamling i tråd med ny forskrift.

Disse medlemmer vil påpeke at en konsekvens av å videreføre refusjonsordningen, selv på et lavt nivå, vil være at pasientene fortsatt vil ha rettigheter til å få dekket kostnader til reise gjennom dagens ordning for pasientreiser.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2025 advarte mot konsekvensene en avvikling av refusjonsordningen ville ha for føring av

registerdata om helserefusjoner i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-KUHR). Disse medlemmer mente at dette måtte bedre avklares og ivaretas, og disse medlemmer viser til forslaget som Høyre fremmet i behandlingen av statsbudsjettet for 2025, jf. Innst. 11 S (2024–2025):

«Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene ved å fjerne hele refusjonsordningen til kiropraktorer, og videreføre kiropraktorenes mulighet til å føre registerdata om helserefusjoner i kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-KUHR) for å sikre forskningsprosjekter tilgang til nødvendig data.»

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte mot dette forslaget, og med det ikke tok Høyres bekymringer for føringen av registerdata på alvor. Når Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå viser bekymring for konsekvensene, så stadfester det at forslaget om å avvikle refusjonsordningen ikke er tilstrekkelig utredet, saken har vært dårlig håndtert og bekymringene som har kommet fra Norsk Kiropraktorforening og andre organisasjoner, ikke har blitt tatt nok på alvor.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i statsbudsjettet for 2025 avvirket folketrygdens refusjonsordning for kiropraktorbehandling. Dette utgjorde 141 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at regjeringen sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti også i statsbudsjettet for 2024 kuttet folketrygdens refusjonsordning for kiropraktorbehandling med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Høyre flere ganger har uttrykt stor bekymring for konsekvensene denne avviklingen kan få for pasientene, og den økte belastningen det kan gi på en allerede presset helse- og omsorgstjeneste. Disse medlemmer frykter at alternativkostnaden ved å avvikle refusjonsordningen for kiropraktorbehandling er større enn det regjeringen, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker seg.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at rundt 400 000 pasienter årlig blir behandlet av kiropraktor. Kiropraktor er autorisert helsepersonell, og kiropraktikk er beskrevet som en behandlingsmetode som går ut på å undersøke, diagnostisere, behandle og forebygge feilfunksjoner og sykdom i muskler, nerver, skjelett og ledd. Målet med behandlingen er å gjenopprette normal funksjon i bevegelsesapparat og nervesystem.

Disse medlemmer viser til at andelen sykefravær forårsaket av muskel- og skjelettlidelser i 2023 var på 32,7 pst. Disse medlemmer frykter at avviklingen av refusjonsordningen vil bidra til større press på andre deler av helse- og omsorgstjenesten, men også når det gjel-

der sykefravær i arbeidslivet. Disse medlemmer viser videre til at muskel- og skjelettlidelser er plager som i stor grad rammer kvinner, og disse medlemmer er spesielt bekymret for denne pasientgruppens tilbud i helse- og omsorgstjenesten som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at regjeringen, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti sin prosess med å avvikle folketrygdens refusjonsordning for kiropraktorbehandling har vært dårlig. Konsekvensene avviklingen vil ha for pasientene og resten av helse- og omsorgstjenesten, er ikke godt nok utredet, og dialogen med berørte parter har vært minimal. I forbindelse med komiteens muntlige høring tirsdag den 28. januar 2025 kom det frem flere forhold som viser dette. Blant annet påpekte flere av høringsaktørene at retten til å få dekket reise til kiropraktor faller bort, og at kiropraktorene mister mulighet til å føre registerdata om helserefusjoner i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-KUHR).

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene ved å fjerne hele refusjonsordningen til kiropraktorer, og videreføre kiropraktorenes mulighet til å føre registerdata om helserefusjoner i kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-KUHR) for å sikre forskningsprosjekter tilgang til nødvendig data.»

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte imot dette forslaget.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen og ber om at konsekvensene av lovforslaget utredes nærmere. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt viser til at regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2025 foreslo en avvikling av folketrygdens refusjonsordning for kiropraktorbehandling. Dette utgjør 141 mill. kroner. Fremskrittspartiet og Rødt var de eneste partiene som i budsjettbehandlingen satte av penger i sine alternative statsbudsjetter til å reversere kuttet. Disse medlemmer er svært bekymret over regjeringens manglende konsekvensutredning.

Disse medlemmer viser til at hvis man fjerner kiropraktorene helt fra folketrygden, er det stor fare for at dette vil gå ut over pasientsikkerheten og gjøre viktig forskning på muskel- og skjelettlidelser umulig. Disse medlemmer viser til at forslaget vil kunne få alvorlige

konsekvenser som økt sykefravær og økt belastning på en allerede hardt presset fastlegetjeneste. Disse medlemmer ønsker dermed at regjeringen utsetter avviklingen til en konsekvensutredning er på plass, i henhold til utredningsprinsippet.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets og Rødts alternative statsbudsjetter hvor det ble bevilget 141 mill. kroner til å reversere regjeringens kutt.

Disse medlemmer viser til at regjeringen med denne lovendringen gjør ting i feil rekkefølge. I stedet for å fjerne en rettighet til befolkningen, har regjeringen først fjernet pengene som skal brukes til det, og deretter ønsker regjeringen å fjerne rettigheten. Disse medlemmer merker seg at dette gjøres uten noen skikkelig utredning av konsekvensene ved å fjerne retten til refusjon. Disse medlemmer mener dette vitner om en regjering som kun er opptatt av å kunne flytte penger rundt i statskassa, og helst ikke vil vite konsekvensene av å gjøre det.

Disse medlemmer viser til at det vil følge store konsekvenser av å fjerne refusjonen til kiropraktorene. Diagnosekodene som utløser Helfo-takster, danner grunnlaget for forskningsdata som benyttes av forskere på feltet, og kan benyttes som beslutningsgrunnlag for eventuelle fremtidige endringer i systemet rundt kiropraktorene. Dette vil forsvinne når refusjonen fjernes. Forskningsprosjekter basert på disse dataene vil måtte settes på pause i håp om at dataene en gang kommer tilbake, eller avsluttes permanent.

Disse medlemmer merker seg videre at når tilknytningen mellom folketrygden og kiropraktorene fjernes, vil også refusjonen til pasientreiser forsvinne. Dette vil treffe pasienter med muskel- og skjelettlidelser i distriktene hardt.

Disse medlemmer merker seg at hvis lovendringen gjennomføres, vil det bli mye mer tidkrevende å gjennomføre en eventuell reversering av refusjonskuttet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus vil på denne bakgrunn motsette seg lovendringene foreslått i Prop. 39 L (2024–2025).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt er bekymret for konsekvensene av fjerning av kiropraktikk fra folketrygden. Det betyr i praksis at kostnaden flyttes til pasienten selv, noe som vil øke sosial ulikhet. Regjeringen har ikke utredet konsekvensene av forslaget, noe som kan føre til større helseforskjeller og svekket forskning. Tilgjengelig og riktig helsehjelp kan være forebyggende og bidra til at personer med muskel- og skjelettlidelser kan være helt eller

delvis i jobb. Disse medlemmer viser også til høringsinnspillet til komiteen fra Norsk Kiropraktorforening, som påpeker at utviklingen av refusjonsordningen vil føre til at datagrunnlaget i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) for kiropraktorene (KUHR-data) forsvinner. Faggruppen for folkehelse og samfunnsmedisin ved Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie, NTNU, beskriver det slik i sitt høringsinnspill til komiteen:

«Det er store kunnskapshull om primærhelsetjenesten, spesielt knyttet til muskelskjeletthelse som er vårt største folkehelseproblem og en av hovedårsakene til sosial ulikhet i helse. Uten forsknings- og styringsdata mister man kunnskap og oversikt på feltet.»

De skriver videre at:

«Lovforslaget vil ha store negative konsekvenser for forskning og kunnskapsgrunnlaget for helsepolitiske beslutninger. Vi ber om at lovforslaget avvises og at kontinuitet i registerdata sikres.»

Disse medlemmer er enige med høringsinnspillene til komiteen som ber om å avvise forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus viser til at regjeringens forslag i proposisjonen vil ha store negative konsekvenser for mange. Disse medlemmer viser til at kiropraktorer er autorisert helsepersonell i førstelinjetjenesten med fem års mastergradsutdanning. De diagnostiserer, behandler og forebygger plager i muskel-, nerve- og skjelettsystemet. De kan henvise pasienter til legespesialister, fysioterapi eller bildediagnostikk og sykemelde i opptil tolv uker. Stønad for dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor betyr mye i situasjoner der muskel- og skjelettlidelser gir smerter, uførhet, funksjonsnedsettelse og fravær fra arbeid, utdanning og sosialt liv. Kiropraktorer behandler en tredjedel av pasientene med muskel- og skjelettlidelser i Norge. Kiropraktorbehandling kan virke forebyggende, gi mindre sykefravær og økt deltakelse i arbeidslivet. Det er ikke alle som har råd til å dekke kostnadene ved undersøkelse og behandling selv, og disse medlemmer frykter at regjeringen ved fjerningen av dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor gjør at færre som trenger behandling, får tilgang til dette.

Disse medlemmer viser videre til at fjerning av refusjonsordningen ikke bare gjør at selve behandlingen blir enda dyrere, den gjør også at pasienter mister retten til dekning av pasientreiseutgifter fra 1. januar 2025. For mange betyr dette betydelige ekstrakostnader. Når pasienter skal dekke alle kostnader til behandling, transport, overnatting og mat uten noe støtte fra det offentlige, medfører det store utgifter, som folk med lave inntekter kan bli nødt til å velge bort. Det er kanskje ikke et problem for de fleste av dem som bor i Oslo, at man ikke får støtte til pasientreiser. Men Stortinget skal ivareta alle innbyggerne i vårt langstrakte land, også de som har lang vei når de trenger behandling. Fjerningen av refusjonsordningen og bortfallet av retten til dekning av reiseutgifter gir en ytterligere begrensning på tilgang til kiropraktorbehandling for alle som bor et sted der det er langt å reise til nærmeste kiropraktor.

Disse medlemmer mener også det er svært uheldig at fjerning av refusjonsordningen svekker forskningsgrunnlaget og kunnskapen om omfang av muskel- og skjelettlidelser i det norske samfunnet.

Disse medlemmer vil peke på at kiropraktorer avlaster fastlegene, blant annet gjennom sykemeldinger og henvisninger til røntgen og andre undersøkelser. Disse medlemmer frykter at fjerning av refusjonsordningen vil føre til en økt arbeidsbelastning for fastlegene og andre behandlere.

Komiteens medlem fra Pasientfokus støtter ikke regjeringens forslag i proposisjonen. Dette medlem mener det bør gis stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen og ber om at konsekvensene av lovforslaget utredes nærmere. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Rødt:

Forslag 2

Stortinget sender Prop. 39 L (2024–2025) tilbake til regjeringen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Prop. 39 L (2024–2025) – Endringer i lov om folke-trygd (opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor) – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 18. mars 2025

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Truls Vasvik

ordfører

